

Universiteit
Leiden

The Netherlands

Ik kan zonder aarzeling zeggen dat ik veel aan Saddam Hussein te danken heb.' Interview met Maarten van Rossum

Boele, Elsa; Boonstra, Sadiah; Kruizinga, Samuël

Citation

Boele, E., Boonstra, S., & Kruizinga, S. (2003). Ik kan zonder aarzeling zeggen dat ik veel aan Saddam Hussein te danken heb.' Interview met Maarten van Rossum. *Leidschrift|American Century*, 18(May), 110-114. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/73114>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/73114>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

'IK KAN ZONDER AARZELING ZEGGEN DAT IK VEEL AAN SADDAM HUSSEIN TE DANKEN HEB.' INTERVIEW MET MAARTEN VAN ROSSEM

Elsa Boele, Sadiab Boonstra en Samuël Kruizinga

Maarten van Rossem is met afstand Nederlands bekendste Amerikanist. Nu de internationale spanningen rond Irak (op moment van schrijven) een kookpunt hebben bereikt, is hij regelmatig van de partij om in de pers zijn (meestal scherpe) commentaar op de situatie te leveren. *Leidschrift* had een interview met de charismatische Van Rossem, en voelde hem aan de tand over Amerika, Bush en (uiteraard) de oorlog in Irak.

Kunt u allereerst iets vertellen over uzelf, uw werk en uw interesses op het historische vlak?

Mijn historische belangstelling is zeer ruim, maar gaat vooral uit naar de geschiedenis van de afgelopen tweehonderd jaar. Laten we zeggen: van het begin van de Franse Revolutie tot nu. Binnen die ruime periode, heb ik mij vooral bezig gehouden met de Europese en Amerikaanse geschiedenis sinds 1914. Van de Chinese geschiedenis, om maar eens een zijstraat te noemen, weet ik helemaal niets. Mijn bijzondere aandacht voor de Amerikaanse geschiedenis, is het gevolg van een toeval. In mijn tweede jaar, het zal denk ik de herfst van 1963 zijn geweest, kocht ik bij boekhandel Kemink in Utrecht de pocket-editie van *The making of the president 1960*, een verslag van de verkiezingscampagne van 1960, geschreven door Theodore White. Ik was diep onder de indruk van dat boekje. Dat was nog eens wat, een opwindende, ja dramatische verkiezingscampagne, waarin er werkelijk iets op het spel scheen te staan. Hoeveel interessanter was dat niet dan de onbeschrijfelijk vervelende Nederlandse politiek! Ik ging me verdiepen in Amerikaanse verkiezingscampagnes, was in 1968 een jaar lang in de ban van de meest fascinerende campagne ooit en volgde, ik geloof in datzelfde jaar, een werkcollege over de eerste jaren van de Koude Oorlog. Toen andere projecten niet te realiseren bleken, besloot ik een doctoraalscriptie over de historiografie van het begin van de Koude Oorlog te schrijven. Per 1 september 1971 werd ik benoemd tot wetenschappelijk medewerker aan de afdeling contemporaine geschiedenis van het Instituut voor Geschiedenis

Leidschrift, jaargang 18, nummer 1, mei 2003

van de Universiteit Utrecht, met als speciale opdracht iets te doen aan de Amerikaanse geschiedenis. Al is de titulatuur tegenwoordig anders, dat baantje heb ik nog steeds en het bevalt nog steeds uitstekend. Wie niet geeft om hoge salarissen en auto's van de zaak, maar gesteld is op een maximale persoonlijke vrijheid en het mogelijke behoud van zijn integriteit, vindt aan de universiteit een werkomgeving, waar de mallotigheden van de moderne samenleving wel zicht- en hoorbaar zijn, maar hun invloed godzijdank beperkt is.

In de TV-studio lijkt u bijna uw tweede thuis te hebben gevonden. Hoe is dit zo gekomen?

In oktober 1984 debatteerden de toenmalige kandidaten voor het vicepresidentschap met elkaar, te weten George Bush sr. en Geraldine Ferraro. De NCRV vroeg mij commentaar op dat debat te geven, waarschijnlijk omdat toen net de eerste editie van mijn boek over de VS was verschenen. Ik vond dat een even frustrerende als amusante ervaring. Hoewel de presentatrice volkomen incompetent bleek, vond ik het toch wel leuk om voor de camera's mijn mening te geven. In de volgende jaren trad ik incidenteel op in het programma Het Capitool en in verschillende radioprogramma's. Het waren tenslotte de ambities en miscalculaties van Saddam Hussein die mij tot een bekende verschijning op het scherm maakten. Ik kan zonder aarzeling zeggen dat ik veel aan Saddam Hussein te danken heb. Tijdens de eerste Amerikaanse veldtocht tegen Saddam, die toen, heel anders dan nu, breed gesteund werd door de bondgenoten van de VS, functioneerde bij de televisie de zogenaamde 'gezamenlijkheid', ik geloof voor de eerste keer. De gezamenlijkheid was organisatorisch gezien een zootje, met als gevolg dat er tussen het journaal van acht uur en het volgende journaal avond in avond uit uren zendtijd gevuld moesten worden, zonder dat iemand enig idee had hoe dat gedaan moest worden. Dat gaf aan de 'deskundigen' langdurige 'exposure' en een grote vrijheid.

Vervolgens legden wij de heer Van Rossem een zevental stellingen en citaten voor, en vroegen naar zijn reactie.

'Bush is een anti-intellectueel, die slechts terug wil naar het Amerika van zijn vader en moeder' (Jim Schilder, De Groene Amsterdammer 20-1-2001).

Bush is zonder meer een anti-intellectuele man. Hij heeft in ieder geval nimmer in zijn leven enige intellectuele belangstelling getoond. Dat betekent overigens niet per definitie dat hij een slechte president is. Of hij een goede of een slechte president is, valt op zijn best pas over 25 jaar te zeggen. Dat hij in Europa een zeer slechte pers heeft, komt omdat zijn stijl en opvattingen zo sterk verschillen van de stijl en opvattingen van de typische West-Europese intellectueel.

‘As the attacks of Sept. 11, 2001, must never be forgotten, so the threat of similar strikes in the future must remain to the fore. The problem of Iraq may not wait until Osama bin Laden’s organization is neutralized, however - equally - al Qaeda may not wait until Saddam is removed before intensifying its terrorist campaign’ (Center for Defense Information (CDI), Mark Burgess, 16-9-2002).

Laat ik er dit van zeggen: de aanslagen van 11 september 2001 hebben niets te maken met Irak en het regime van Saddam Hussein. De Amerikanen hebben dat voortdurend beweerd, maar dat zijn gewoon leugens. Het is overigens opmerkelijk, dat deze zo moralistische Amerikaanse regering aan de lopende band liegt dat het gedrukt staat. In hun strijd tegen het terrorisme genieten de Amerikanen brede steun. Dat geldt zoals bekend niet voor hun militair optreden tegen Saddam Hussein, dat door velen (ook door mij) als onvoldoende gemotiveerd wordt beschouwd.

In een artikel in Trouw, 5-12-2001, schrijft Paul Aarts, docent Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Amsterdam: ‘Gaat het bij een oorlog tegen Irak alleen om olie, ook om olie of helemaal niet om olie? Deskundigen en commentatoren breken zich het hoofd hierover en een eenvoudig antwoord is niet makkelijk te geven. Geen bloed voor olie is een leus die het in een demonstratie goed doet, maar de werkelijkheid is ingewikkelder.’

Dat de grootste aangetoonde olievoorraden zich in het Midden-Oosten bevinden speelt natuurlijk een rol, maar is mijns inziens niet de belangrijkste reden voor het optreden tegen Irak. Dat moet gezien worden als het eerste demonstratieve Amerikaanse militaire optreden in het teken van hun preventie-doctrine: alle regimes die niet te vertrouwen zijn en beschikken over massavernietigingswapens moeten worden aangepakt. Bezetting van

Irak versterkt natuurlijk ook hun strategische positie in het Midden-Oosten.

In Het Parool van 8 oktober 2001 stond een Nederlandse vertaling van een televisietoespraak van George Bush: ‘Deze zorgvuldig gerichte acties zijn bedoeld om het gebruik van Afghanistan als basis van waaruit terroristen opereren en de militaire mogelijkheden van het Talibanregime te ontwrichten. We doen deze operatie samen met onze loyale vriend Groot-Brittannië. Andere goede vrienden, waaronder Canada, Australië, Duitsland en Frankrijk, hebben troepen beloofd als de operatie zich verder ontwikkelt. Meer dan veertig landen in het Midden-Oosten, Afrika, Europa en in Azië hebben toestemming gegeven om gebruik te maken van hun luchtruim of hun landingsrechten. Veel meer hebben hun informatie gedeeld. We worden gesteund door de collectieve wil van de wereld.’ Het feit dat deze steun nu ontbreekt, geeft aan dat de regering-Bush een zeer gebrekkige pr-campagne heeft gevoerd.

Dat is zonder meer het geval. Voor de operatie in Afghanistan bestond brede steun. In Irak gaat het echter om een geheel andere kwestie en de Amerikanen hebben niet overtuigend duidelijk kunnen maken dat Osama bin Laden en Saddam Hussein iets met elkaar te maken hebben. Overigens liggen ze er niet wakker van dat zij zonder internationale goedkeuring moeten opereren.

Europa propageert een ‘ongewapend nihilisme’ dat geen werkelijk alternatief vormt voor Amerika’s gewapend Reaganistisch idealisme. Bush jr verschilt wat dit laatste betreft van Bush sr.

Wat ‘ongewapend nihilisme’ is, is mij niet duidelijk. Feit is wel dat de Europeanen geen samenhangende militaire macht vormen en dat de diverse Europese naties militair nog niet in de schaduw van de USA kunnen staan. Dat beperkt hun mogelijkheden ingrijpend. Bovendien is Europa diep verdeeld over het Amerikaanse militaire optreden tegen Irak.

Bush plaatst zich met zijn huidige optreden in de traditie van de Amerikaanse buitenlandse politiek.

Hoewel de zeer actieve en agressieve buitenlandse politiek die Bush nu voert deels is veroorzaakt door 11 september, zit er ook wel degelijk

continuïteit in het Amerikaanse buitenlandse beleid. Na de beëindiging van het eerste inspectieregime in Irak in 1998, was de regering Clinton ook voor 'regime change', alleen ontbrak daar toen de beleidsruimte voor. Ook Bush' neoconservatieve adviseurs waren al in de late jaren negentig voor 'regime change.'

Het Israëliisch-Palestijnse conflict is de belangrijkste oorzaak van de anti-Westerse en in het bijzonder de anti-Amerikaanse houding van de islamitische landen.

Laten we zeggen: een zeer belangrijke oorzaak. Dat de Amerikaanse regering de facto Sharon steunt is treurig en kortzichtig. Zolang Israël de kans krijgt zich agressief en expansief te gedragen (denk aan de steeds voortgaande kolonisatie van Palestijns gebied) is een terechte oorzaak van de anti-Amerikaanse sentimenten in het Midden-Oosten.

Tot slot vroegen we prof. dr. Van Rossem naar zijn verwachten omtrent het conflict in het Midden-Oosten, en naar zijn eigen plannen voor de nabije toekomst?

Hoe verwacht u dat het huidige conflict in het Midden Oosten zal gaan aflopen? Bent u positief of negatief gestemd?

Dat valt niet te voorspellen, maar ik ben pessimistisch gestemd over de ontwikkelingen in het Midden-Oosten.

Uw laatste boek, *De Verenigde Staten in de twintigste eeuw*, verscheen in 2001. Kunnen wij op de korte termijn nog een nieuw boek van u verwachten en wat zijn uw verdere toekomstplannen?

Vorig jaar november verscheen bij Het Spectrum een bundel opstellen van mijn hand onder de titel: *Amerika, voor en tegen*. Die is ondertussen ook al weer herdrukt! Duidelijke plannen voor de verdere toekomst heb ik niet, nooit gehad ook. Zeker is slechts dat ik over een paar jaar met pensioen ga. Dan ga ik de rest van mijn leven crocussen kweken, omdat ik sinds een paar jaar mijn hart aan die voorjaarsbloemetjes heb verloren.